

POSTANOWIENIE

21 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

na posiedzeniu niejawnym 21 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku H. O.

z udziałem J. K., M. M.,

M. T. i K. M.

o dział spadku i zniesienie współwłasności,

na skutek skargi kasacyjnej J. K.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu

z 3 lutego 2022 r., IV Ca 4/20,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. zasądza od J. K. na rzecz H. O. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia obowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 3 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy w Radomiu w sprawie o dział spadku i zniesienie współwłasności zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w Radomiu w ten sposób, że w punktach: 4) zasądził kwotę 31 555, 50 zł zamiast kwoty 15.218,25 zł; 6) zasądził od wnioskodawcy na rzecz apelującego uczestnika

kwotę 47 803,12 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie ponad udział we współwłasności nieruchomości płatnej w terminie do 31 marca 2022 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności i oddalił wniosek o wynagrodzenie za korzystanie ponad udział we współwłasności nieruchomości w pozostałej części, a wniosek o zasądzenie pożytków w całości (pkt 1.); oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania (pkt 2.-4.).

Skargę kasacyjną od powyższego orzeczenia wywiódł uczestnik, zaskarżając je w części co do pkt 1 w zakresie w jakim Sąd oddalił wniosek o zasądzenie kwoty 173 926,50 zł na rzecz uczestnika z tytułu pożytków wynikających z bezprawnego korzystania z nieruchomości ponad udział przysługujący wnioskodawcy. Jednocześnie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Radomiu.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na dyspozycję art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W jego ocenie wykładni wymagają następujące przepisy: art. 225 w zw. z art. 207 k.c.; art. 206 w zw. z art. 224 § 2 k.c.; art. 6 w zw. z art. 7, art. 341, art. 224 § 2 i art. 225 k.c. oraz art. 688 w zw. z art. 618 § 1 k.p.c. Ponadto skarżący sformułował następujące zagadnienia prawne:

- Czy w postępowaniu o dział spadku i zniesienie współwłasności posiadacz nieruchomości w złej wierze (ponad przysługujący udział) stanowiącej przedmiot zniesienia współwłasności, będący współwłaścicielem nieruchomości, zobowiązany jest na żądanie współwłaścicieli na podstawie art. 225 k.c. do zwrotu również wartości pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, a których wartość została oszacowana w postępowaniu sądowym przez biegłego sądowego na podstawie właściwych reguł wyceny, czy też wobec wykładni art. 207 k.c. niemożliwe jest dochodzenie rozliczenia pożytków na podstawie takich dowodów?
- Czy w postępowaniu o dział spadku i zniesienie współwłasności, od chwili podważenia domniemania dobrej wiary, ma zastosowanie odpowiednio art. 225 k.c. (zdanie drugie) do korzystającego z nieruchomości ponad przysługujący udział,

wyrażający obowiązek zwrotu pożytków, nie tylko tych realnie uzyskanych, lecz również tych, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał?

- Czy wobec ewentualnej odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie, sąd może orzec o obowiązku zapłaty od korzystającego ponad swój udział współwłaściciela kwoty odpowiadającej równowartości pożytków, których wysokość ustala biegły sądowy ds. wyceny nieruchomości, wyrażoną w pieniądzu na podstawie faktycznego sposobu korzystania z nieruchomości?

- Czy wobec naczelnej zasady ochrony praw majątkowych, wyrażonej w art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, sąd może oddalić żądanie rozliczenia pożytków, których źródło w postępowaniu dowodowym zostało ustalone (reklamy, działalność wystawiennicza, dzierżawa lub użyczenie, bezumowne oddanie w posiadanie zależne), stosując art. 6 k.c. w zw. z art. 207 k.c. rozumiane i wykładane w ten sposób, że podstawę rozliczenia w oparciu o art. 207 k.c. mogą stanowić wyłącznie pożytki rzeczywiste (realnie) uzyskane, a nie jedynie potencjalne i czy ciężarowi dowodu może sprostać ten z uczestników, na wniosek którego sąd przeprowadzi dowód z opinii biegłego sądowego szacującego wartość pożytków, wobec zaniechania przedstawienia jakichkolwiek dowodów ze strony korzystającego z rzeczy wspólnej ponad swój udział?

Wnioskodawca domagał się odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania. Pozostali uczestnicy nie zajęli stanowiska co do skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W art. 398⁹ § 1 k.p.c. ustawodawca zawarł zamknięty katalog przesłanek, na podstawie których Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, skarga kasacyjna będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach,

w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne tylko pozornie czynią zadość powyższym wymaganiom. Istotne zastrzeżenia budzi sposób konstrukcji uzasadnienia każdego z nich. Skarżący bowiem nie przedstawił wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym w odniesieniu do każdego z czterech zagadnień przeprowadziłby pogłębioną analizę prawną dla wykazania uniwersalności poruszanych kwestii przy jednoczesnej ich istotności dla rozstrzygnięcia sprawy. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odnosi się zbiorczo do wszystkich czterech zagadnień, a proponowane kierunki rozstrzygnięcia są ściśle powiązane z okolicznościami faktycznymi sprawy. Skarżący stara się przy tym podważyć ocenę dowodów i ustaleń faktycznych przeprowadzoną przez Sąd drugiej instancji, nie zważając na treść art. 398¹³ § 3 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy pozostaje związany w postępowaniu kasacyjnym ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez sąd powszechny. Tak skonstruowane uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może zostać uznane za prawidłowe, dlatego też skarżący nie zdołał wykazać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne przemawiające za koniecznością przyjęcia skargi do rozpoznania. Ponadto skoro sam skarżący łączy stawiane zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) z wątpliwościami i

rozbieżnościami w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), to w istocie przyznaje, że zagadnienia te nie są nowe i były już analizowane w judykaturze.

Analogicznie zarzutu, jak wskazane powyżej, a dotyczące nieprawidłowości w skonstruowaniu uzasadnienia, należy odnieść także do uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18). W analizowanej skardze, uczestnik ograniczył się w istocie do wskazania przepisów prawa, które wymagają w jego ocenie wykładni, a następnie zbiorczo uzasadnił swój wniosek, łącząc go z uzasadnieniem sformułowanych w sprawie zagadnień prawnych. Taka konstrukcja skargi jest nieprawidłowa. Niezależnie od niedopuszczalnego zabiegu połączenia uzasadnienia wniosków o przyjęcie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., należy także podkreślić, że skarżący miał obowiązek odrębnego uzasadnienia każdego ze wskazanych przepisów w odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Jedno wspólne uzasadnienie odnoszące się do wszystkich wymienionych we wniosku przepisów nie czyni zadość temu obowiązkowi.

Końcowo podkreślić, że wszystkie powołane przez skarżącego przepisy stanowiły przedmiot licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego, a prawidłowość ich zastosowania w sprawie nie budzi wątpliwości. Skarżący prowadzi bowiem jedynie

polemikę z oceną sprawy dokonaną przez Sąd drugiej instancji, która nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 520 § 2 k.p.c. w związku z § 5 pkt 6 w zw. z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[ał]